

การรับรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับความสำคัญและกระบวนการดำเนินการของสำนักงานกองทุน
สงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่
**FARMERS PERCEPTION ABOUT IMPORTANCE AND PROCESS OF OFFICE OF THE
RUBBER REPLANTING AID FUND ACCORDING TO THE RUBBER PLANTING AID
PROJECT IN THE NEW RUBBER PLANTING RESOURCES**

สุชนี เมธิโยธิน

อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการและกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ ที่จำแนกตามภูมิภาค สมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพารา ผลการวิจัยพบว่า 1). เกษตรกรสวนสงเคราะห์ในแหล่งปลูกยางใหม่มีการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ และกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ทั้งโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง 2). การรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ ของเกษตรกรที่ปลูก 3). ยางพาราในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเกษตรกรที่มีฐานะเป็น-ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสังคม และเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักและอาชีพรองมีการรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ไม่แตกต่างกัน 4). การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางใน โครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักและอาชีพรองมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเกษตรกรที่ปลูกยางพาราในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ เกษตรกรที่มีฐานะเป็น-ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มสังคมมีการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การรับรู้ของเกษตรกร, กระบวนการดำเนินการของการปลูกยางพารา

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare about the farmers perception towards the importance and process of Office of the Rubber Replanting Aid Fund according to the Rubber Planting Aid Project in the New Rubber Planting Resources. results revealed that:

1. The farmers of rubber planting aid group in the new rubber planting resources had the farmers perception about the importance and process of the project according to the Rubber Planting Aid Project in the New Rubber Planting Resources in each aspect and overall image at the moderate level.

2. The perception about the importance of Rubber Planting Aid Project in the new rubber planting resources of the north and north-east rubber farmers had the difference by statistical significance at .05 level. Whereas the farmers who were members-non members of the social group and the farmers who planted the rubbers for the primary and secondary vocation found that they had the perception about the importance of the Rubber Planting Aid Project in the New Rubber Planting Resources not different.

3. Perception about the process according to the Rubber Planting Aid Project in the New Rubber Planting Resources of the farmers who planted the rubber to be the primary and secondary vocation had difference by statistical significance at .05 level. For the north and north-east rubber farmers and the farmers who were members and non-members of social group, it was found that they had

perception about the process according to the Rubber Planting Aid Project in the New Rubber Planting Resources not different.

Keywords : Farmers Perception, Process of Office of the Rubber

1. บทนำ

พืชเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่สำคัญยิ่งของประเทศ ไทยคือยางพาราและไทยยังเป็นประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติที่มีศักยภาพอันดับหนึ่งของโลก (International Rubber Study Group, 2010 อ้างถึงใน สถาบันวิจัยยาง, 2553) อีกทั้งสถาบันวิจัยยาง (2553) ยังได้กล่าวถึงการผลิตรายปี 2552 ว่าปริมาณการผลิตยางพาราของไทยสูงถึง 3,164,379 ตัน มากที่สุดเป็นอันดับแรกของโลก ทำรายได้ให้ประเทศถึง 402,563 ล้านบาท ยางพาราจึงนับเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของไทย ทั้งนี้เพราะยางพาราเป็นที่ต้องการของทั่วโลกเพราะผลผลิตจากยางพาราหรือน้ำยางธรรมชาตินั้นสามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายชนิด ทั้งทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ การก่อสร้าง การสื่อสาร การขนส่ง อุตสาหกรรมยานยนต์ ตลอดจนเป็นของใช้ต่าง ๆ ภายในบ้าน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีพืชตัวใดที่สามารถให้น้ำยางได้ดีเหมือนกับยางพารา จึงทำให้ปริมาณการใช้ยางธรรมชาติของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมยาง (สถาบันวิจัยยาง, 2553) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งปลูกยางอยู่ที่ภาคใต้และบางจังหวัดของภาคตะวันออก และต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกยางไปยังแหล่งปลูกยางทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ดังนั้นในปัจจุบันประเทศไทยจึงมีแหล่งปลูกยางทั้งในภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ โดยมีพื้นที่การปลูกยางในปี พ.ศ. 2553 ทั้งสิ้น 16,889,686 ไร่ โดยภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางมากที่สุด 11,339,658 ไร่ รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2,845,542 ไร่ ภาคตะวันออกรวมภาคกลาง 2,103,908 ไร่ และภาคเหนือ 600,578 ไร่ รวมทั้งสิ้น 64 จังหวัด (สถาบันวิจัยยาง, 2553) โดยมีสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยาง (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2554) โดยมี

ภารกิจที่ต้องดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานของแผนวิสาหกิจฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2554-2559) ด้วยการสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง พัฒนาระบบตลาดยางพาราระดับท้องถิ่น สนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยางมีส่วนร่วมในการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน และพัฒนาระบบการจัดการในองค์กร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550) ทั้งนี้ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้ดำเนินการให้คำแนะนำ จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปดูแล ตลอดจนจัดการฝึกอบรมแนะนำความรู้ใหม่ๆ ให้กับเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2554)

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางที่ให้การส่งเสริมกับเกษตรกรดังกล่าวข้างต้นที่ผ่านมา ยังไม่มีการศึกษาวิจัยถึงการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการและกระบวนการดำเนินการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราตาม พรบ.กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางของเกษตรกรแต่อย่างใด ยังขาดการศึกษาเจาะลึกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีการรับรู้ต่อบริการที่ได้รับจากรัฐอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำวิจัย โดยจะทำการศึกษาถึงการรับรู้ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ 1 อันจะสะท้อนให้ทราบถึงการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ อันได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา ด้านการส่งเสริมการปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันจะก่อให้เกิดความสำคัญแก่เกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ และกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ ที่จำแนกตามภูมิภาค สมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพารา

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้เป็นเกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ 1 (พ.ศ.2547-2549) ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นเกษตรกรกลุ่มสวนสงเคราะห์จำนวน 82,286 คน จำแนกเป็นเกษตรกรในภาคเหนือจำนวน 17 จังหวัด ประกอบด้วย กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และ อุทัยธานี และจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 19 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี เลย หนองคาย ร้อยเอ็ด นครพนม มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร มุกดาหาร นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ และหนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปรของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามภูมิภาค สมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพารา

ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda	Hypothesis df	Error df	Exact F	p
ภูมิภาค	.944	7	829	7.039*	.000
สมาชิกกลุ่มสังคม	.984	7	829	1.930	.062
อาชีพปลูกยางพารา	.985	7	829	1.766	.091

* p<.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปรของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามภูมิภาค สมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพารา ปรากฏว่า เวคเตอร์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่จำแนกตามภูมิภาคของเกษตรกรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ

ตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นเกษตรกรกลุ่มสวนสงเคราะห์ทั้งในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 837 ราย ซึ่งได้จากการสุ่มรายชื่อเจ้าของสวนยางพาราในแต่ละจังหวัดตามสัดส่วนของจำนวนเกษตรกรด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากจำนวนประชากร 82,286คน ทั้งภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ คือการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ และกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ ผู้วิจัยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การเปรียบเทียบการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ และกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ ที่จำแนกตามภูมิภาค การเป็น-ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และอาชีพปลูกยางพารา

สงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ที่จำแนกตามสมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพาราปรากฏว่า เวคเตอร์ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเกษตรกรที่อยู่ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามภูมิภาคของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ Stepdown F-test

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามภูมิภาค

การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ	แหล่งที่มา	SS	df	MS	F-test	p
1. การปลูกยางสามารถขยายพื้นที่ปลูกได้ในทุกภาคของประเทศ	ระหว่างกลุ่ม	.17	1	.17	.30	.58
	ภายในกลุ่ม	486.86	835	.58		
2. การปลูกยางเพิ่มควรคำนึงถึงการรักษาเสถียรภาพราคายางใน ตลาด	ระหว่างกลุ่ม	.34	1	.34	.66	.42
	ภายในกลุ่ม	433.83	835	.52		
3. เกษตรกรเข้าร่วมโครงการจะมีรายได้เพิ่มขึ้นครอบครัวละ 20,160-34,860 บาท/ ปี	ระหว่างกลุ่ม	.02	1	.02	.04	.83
	ภายในกลุ่ม	460.04	835	.55		
4. ผลผลิตยางธรรมชาติของประเทศจะเพิ่มขึ้น จากการปลูกยางของโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	16.00	1	16.00	22.43*	.00
	ภายในกลุ่ม	595.80	835	.71		
5. แรงงานภาคเกษตรจะมีรายได้ดีและสม่ำเสมอทั้งปี	ระหว่างกลุ่ม	5.26	1	5.26	8.87*	.00
	ภายในกลุ่ม	495.29	835	.59		
6. รัฐจะมีรายได้จากการเก็บเงิน Cess เพิ่มขึ้นปีละ 198-308 ล้านบาท (อัตรา 1.40 บาท/ กิโลกรัม)	ระหว่างกลุ่ม	.10	1	.10	.21	.65
	ภายในกลุ่ม	421.79	835	.51		
7. โครงการปลูกยางในที่แห้งใหม่ ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น มีปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้น และมีการกระจายของฝนที่ดีขึ้น	ระหว่างกลุ่ม	10.09	1	10.09	17.61*	.00
	ภายในกลุ่ม	478.70	835	.57		
การรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงการโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.634	1	1.634	8.11*	.01
	ภายในกลุ่ม	168.235	835	.201		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามเกษตรกรภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏว่าเกษตรกรในสองภูมิภาคนี้มีการรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของโครงการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เกษตรกรภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสำคัญโดยรวมเท่ากับ 3.23 และเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสำคัญโดยรวมเท่ากับ 3.14 และเมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่ามี 3

ด้านที่มีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การรับรู้ว่าผลผลิตยางธรรมชาติของประเทศจะเพิ่มขึ้น จากการปลูกยางของโครงการ การรับรู้ว่า แรงงานภาคเกษตรจะมีรายได้ดีและสม่ำเสมอทั้งปี และรับรู้ว่าการโครงการปลูกยางในที่แห้งใหม่ ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น มีปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้น และมีการกระจายของฝนที่ดีขึ้น โดยปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรในภาคเหนือ (3.39, 3.24 และ 3.37 ตามลำดับ) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 3 ด้าน (3.11, 3.08 และ 3.15 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปรของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามภูมิภาค สมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพารา

ตัวแปรอิสระ	Wilks' Lambda	Hypothesis df	Error df	Exact F	p
ภูมิภาค	.989	7	829	1.373	.213
สมาชิกกลุ่มสังคม	.986	7	829	1.725	.100
อาชีพปลูกยางพารา	.972	7	829	2.553*	.013

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปรของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามภูมิภาค สมาชิกกลุ่มสังคม และอาชีพปลูกยางพารา ปรากฏว่า เวกเตอร์ค่าเฉลี่ยของการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่จำแนกตามภูมิภาค และสมาชิกกลุ่มสังคมของเกษตรกรมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในขณะที่การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดำเนินการของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ที่จำแนกตามอาชีพปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลัก และอาชีพรองต่างก็มีการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ Stepdown F-test

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามอาชีพปลูกยางพารา

การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดำเนินการ	แหล่งที่มา	SS	df	MS	F-test	p
1. กรมวิชาการเกษตรมีการกำหนดเขตปลูกยางที่เหมาะสม การตรวจสอบควบคุม และจัดหาพันธุ์ยางให้แก่เกษตรกร	ระหว่างกลุ่ม	.99	1	.99	2.57	.11
	ภายในกลุ่ม	321.78	835	.39		
2. กรมวิชาการกำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับให้เกษตรกรร่วมโครงการมีที่ดินเป็นของตนเอง หรืออยู่ในที่ดินของส่วนราชการไม่น้อยกว่า ไร่ละ 7 ไร่ (แปลงกรีด) แต่ไม่เกิน 30 ไร่	ระหว่างกลุ่ม	.58	1	.58	1.18	.22
	ภายในกลุ่ม	407.64	835	.49		
3. ธกส. ทำการคัดเลือกรายชื่อเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งผ่านการตรวจสอบสภาพความเหมาะสมของพื้นที่เป็นรายแปลง และประสงค์จะขอกู้เงินไปลงทุนในโครงการดังกล่าว	ระหว่างกลุ่ม	.16	1	.16	.32	.57
	ภายในกลุ่ม	415.76	835	.50		
4. ธกส. แจงรายชื่อเกษตรกร ซึ่งผ่านการคัดเลือกเข้าเป็นลูกค้าให้กรมวิชาการเกษตรทราบ	ระหว่างกลุ่ม	.09	1	.09	.26	.61
	ภายในกลุ่ม	303.43	835	.36		
5. สกย. ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกโครงการรวมทั้งให้คำแนะนำ ติดตาม ดูแล กำกับกับการดำเนินงานแก่เกษตรกรแต่ละรายตลอดระยะเวลาโครงการ ตามที่ได้รับแจ้งจากกรมวิชาการเกษตร	ระหว่างกลุ่ม	4.10	1	4.10	5.40*	.02
	ภายในกลุ่ม	633.54	835	.76		
6. กรมวิชาการเกษตร และ สกย. ให้คำแนะนำในการปลูกยางพารา การดูแลบำรุงรักษา และการกรีดยางแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย	ระหว่างกลุ่ม	6.32	1	6.32	9.12*	.00
	ภายในกลุ่ม	579.09	835	.69		
7. ธกส. จ่ายเงินกู้เป็นงวด ๆ แก่เกษตรกรตามความก้าวหน้าของงาน และตามข้อเสนอแนะของ สกย. เป็นราย ๆ	ระหว่างกลุ่ม	1.11	1	1.11	2.16	.14
	ภายในกลุ่ม	429.46	835	.51		
การรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโครงการโดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.72	1	.72	5.67*	.02
	ภายในกลุ่ม	105.27	835	.13		

* p<.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการดำเนินการของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ จำแนกตามอาชีพปลูกยางพาราของเกษตรกร ปรากฏว่าเกษตรกรที่มีอาชีพหลักในการปลูกยางพารา และอาชีพรองมีการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโครงการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้โดยรวมเท่ากับ 3.17 และเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพรองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้โดยรวมเท่ากับ 3.11 และเมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่ามี 2 ด้านที่เกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพที่ต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ รับรู้ว่า สกย. ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกโครงการ รวมทั้งให้คำแนะนำ ติดตาม ดูแล กำกับกับการดำเนินงานแก่เกษตรกรแต่ละรายตลอดระยะเวลาโครงการ ตามที่ได้รับแจ้งจากกรมวิชาการเกษตร และรับรู้ว่ากรมวิชาการเกษตร และ สกย. ให้คำแนะนำในการปลูกยางพารา การดูแล บำรุงรักษา และการกรีดยางแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย ทั้งนี้ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลัก (3.42 และ 3.33 ตามลำดับ) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพรองทั้ง 2 ด้าน (3.28 และ 3.15 ตามลำดับ)

4. อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำผลสำคัญที่พบโดยภาพรวมกำหนดเป็นประเด็นและอภิปรายดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เกษตรกรที่ปลูกยางพาราในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่แตกต่างกัน โดยที่เกษตรกรในภาคเหนือมีการรับรู้ต่อความสำคัญโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ในอัตราเฉลี่ยที่สูงกว่าเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะการรับรู้ว่าจะผลผลิตยางธรรมชาติของประเทศจะเพิ่มขึ้น จากการปลูกยางของโครงการ การรับรู้ว่าจะแรงงานภาคเกษตรจะมีรายได้ดีและสม่ำเสมอทั้งปี และรับรู้ว่าโครงการปลูกยางใน

ที่แห่งใหม่ ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น มีปริมาณน้ำฝนเพิ่มขึ้น และมีการกระจายของฝนที่ดีขึ้น ทั้งนี้น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงการประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของโครงการนี้ของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ในภาคเหนือที่มีการประชาสัมพันธ์ได้ทั่วถึงมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสภาพพื้นที่ปลูกยางพารา กว้างขวางกว่าภาคเหนือที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราแคบหรือ น้อยกว่า ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2554) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความไม่เพียงพอของจำนวนพนักงานจากโครงการฯ ในการให้คำแนะนำ ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ที่จำเป็นให้กับเกษตรกรในสัดส่วนสูง ซึ่งผลการวิจัยที่ค้นพบในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในสภาพพื้นที่ดังกล่าวมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่จากโครงการเข้าไปให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรอย่างทั่วถึงและเพียงพอ หรือมากกว่าที่ได้รับ สำหรับความต้องการการรับรู้ต่อความสำคัญของโครงการของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของ มาศพล ศิริประภา (2543) ที่ศึกษาความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกยางพาราในจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการจัดเจ้าหน้าที่หรือแจกคู่มือและเอกสารแนะนำโครงการ และ เอกวิทย์ ศรีรัมย์ (2553) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรต้องการการสนับสนุนระดับมาก ในการให้มีเจ้าหน้าที่ให้บริการความรู้ความเข้าใจต่อโครงการในพื้นที่การเกษตรจริง และต้องการเอกสารคำแนะนำอย่างเพียงพอกับความ ต้องการ สำหรับผลงานวิจัยในภาคเหนือที่สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ รอดเดช (2551) ที่ศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นในระดับดีต่อความสำคัญของการปลูกพืชยางพารา ว่า ยางพารามีราคาสูงและเป็นพืชที่ปลูกง่ายและทนต่อสภาพแวดล้อม การดูแลรักษายางพาราทำได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ได้รับความสนับสนุนในส่วนของต้นกล้า ยางพาราจากหน่วยงานของรัฐ ยางพาราเป็นพืชที่สามารถให้ประโยชน์ทั้งเนื้อไม้และน้ำ และการปลูกยางพาราเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

ประเด็นที่สอง เกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักและอาชีพรองมีการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่แตกต่างกัน โดยที่เกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักมีการรับรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการของโครงการในอัตราเฉลี่ยที่สูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพรอง โดยเฉพาะการรับรู้ถึง สกย. ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกโครงการ รวมทั้งให้คำแนะนำ ติดตาม ดูแล กำกับกับการดำเนินงานแก่เกษตรกรแต่ละรายตลอดระยะเวลาโครงการ ตามที่ได้รับแจ้งจากกรมวิชาการเกษตร และรับรู้ถึง กรมวิชาการเกษตร และ สกย. ให้คำแนะนำในการปลูกยางพารา การดูแลบำรุงรักษา และการกรีดยางแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักมีภารกิจและหน้าที่หลักในการปลูก ดูแล และทำการผลิตยางพารา เนื่องจากเป็นอาชีพหลักของตนเอง ดังนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่จากโครงการฯ เข้าไปดูแล ให้การแนะนำ ส่งเสริมความรู้ต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการทำงานต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ เกษตรกรกลุ่มนี้ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเจ้าหน้าที่จึงมีโอกาสรับรู้การดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ได้มากกว่า และทั่วถึงกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นอาชีพหลักและปลูกยางพาราเป็นอาชีพรอง ซึ่งผลการวิจัยส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของโครงการนี้จำเป็นต้องมีการเข้าถึงเกษตรกรให้มากและครอบคลุมกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะเกษตรกรที่ไม่ได้ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักนั้นแสดงให้เห็นอีกแง่มุมหนึ่งคือเกษตรกรที่ไม่ได้ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักมีความต้องการให้โครงการมีการดำเนินการตามโครงการโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกโครงการ การให้คำแนะนำ ติดตาม ดูแล กำกับกับการดำเนินงานแก่เกษตรกรแต่ละรายตลอดระยะเวลาโครงการ และให้คำแนะนำในการปลูกยางพารา การดูแลบำรุงรักษา ตลอดจนการกรีดยางแก่เกษตรกร ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกวิทย์ ศรีรัมย์ (2553) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

เกษตรกรต้องการการสนับสนุนระดับมากในการให้มีเจ้าหน้าที่ให้บริการความรู้ในพื้นที่การเกษตรจริง รวมถึงวิธีการส่งเสริม คือ การไปเยี่ยมให้คำแนะนำในพื้นที่ และการจัดหน่วยเคลื่อนที่ออกให้คำแนะนำในพื้นที่ สุรัชย์ กิตติพล (2546) ที่ศึกษาถึงบทบาทของสหกรณ์เกษตรกรยางจังหวัดระยองในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ที่พบว่าจำนวนกรรมการที่ทำงานในสหกรณ์ไม่เพียงพอ ดังนั้นสิ่งที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ คือ จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ด้านการปลูก การดูแล และการผลิตยางให้เกษตรกร เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ ปิยะนุช กลางหมู่ (2551) ที่ศึกษาพบว่าความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่จังหวัดพะเยาคือต้องการให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจเยี่ยมสวนและอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องและในปริมาณที่เหมาะสม เช่นเดียวกับ จิตินันท์ คชนิล (2551) ที่พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดอุดรธานีได้เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรมากกว่านี้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลาด นันทโพธิ์เดช (2546) ที่กล่าวว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่มีความต้องการในการส่งเสริมด้วยวิธีการไปเยี่ยมที่สวนยางอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ มาศพล ศิริประภา (2543) ที่ศึกษาความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกยางพาราในจังหวัดขอนแก่น ปรากฏว่าต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมสวน จัดอบรมวิทยากรเพิ่มเติม ข้าราชการต่าง ๆ และ ผลการศึกษาของประครอง ส่งเสริม (2541) ก็ศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดหนองคายมีความต้องการให้มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าตรวจเยี่ยมและการจัดอบรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อความสำคัญของโครงการ และกระบวนการดำเนินการตามโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางตามโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ เห็นว่าเจ้าหน้าที่โครงการ รัฐบาล หรือกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางควรพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยางพาราหันมาเห็น
เจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกรเอง
และประเทศชาติต่อไป

1) เจ้าหน้าที่โครงการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ
โครงการควรมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ ความ
เข้าใจ ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้รับรู้ถึง
ความสำคัญของโครงการการปลูกยางในแหล่งใหม่ให้
มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มรายได้ให้กับ
ประเทศด้วยการเก็บเงิน Cess ในอัตรา 1.40 บาท/
กิโลกรัม รวมถึงควรมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้
เข้าใจ ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้รับรู้ถึง
กระบวนการดำเนินการของโครงการการปลูกยางในแหล่ง
ใหม่ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานของ
รทส. ในด้านการแจ้งรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือก
เข้าเป็นลูกค้าให้กับกรมวิชาการเกษตร และการแบ่งจ่าย
เงินกู้เป็นงวดๆ ให้แก่เกษตรกรตามความก้าวหน้าของงาน
และตามข้อเสนอแนะของ สกย. เป็นรายๆ เพราะ
ผลการวิจัยที่ปรากฏว่าเกษตรกรกลุ่มสวนสงเคราะห์ใน
แหล่งปลูกยางใหม่ทั้งในส่วนภาคเหนือและภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือยังมีการรับรู้ถึงความสำคัญและ
กระบวนการดำเนินการตามโครงการอยู่ในระดับปานกลาง
ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของโครงการ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องควรออกเยี่ยมเกษตรกรให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ที่
เข้าร่วมโครงการฯ และเพิ่มความถี่ในการออกเยี่ยม
เกษตรกรให้บ่อยขึ้น เพื่อจะได้ประชาสัมพันธ์ให้กับ
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ทราบถึงความสำคัญและ
กระบวนการดำเนินการตามโครงการของการปลูก
ยางพาราในแหล่งปลูกใหม่ ในประเด็นย่อยดังนี้

2) เจ้าหน้าที่ของโครงการ และเจ้าหน้าที่ของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางที่จะสร้างการรับรู้ถึง
ความสำคัญของโครงการ เนื่องจากผลการวิจัยที่ปรากฏว่า
เกษตรกรกลุ่มสวนสงเคราะห์ในแหล่งปลูกยางใหม่ใน
ภาคเหนือมีการรับรู้ถึงความสำคัญของโครงการสูงกว่า
เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเกษตรกรที่ปลูก
ยางพาราเป็นอาชีพหลักมีการรับรู้ถึงกระบวนการ
ดำเนินการตามโครงการของการปลูกยางพาราในแหล่ง

คุณค่า ความสำคัญ และกระบวนการทำงานของ
ปลูกใหม่สูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็นอาชีพรอง
ดังนั้นให้กับเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้
มากกว่าที่เป็นอยู่ อีกทั้งเกษตรกรที่ปลูกยางพาราเป็น
อาชีพรองก็ควรหาแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ
กระบวนการดำเนินงานของโครงการให้มากขึ้น อย่างเช่น
แจกคู่มือการทำสวนยางสงเคราะห์ในแหล่งปลูกยางใหม่
การจัดอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึงและ
เข้าถึงเกษตรกรให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ
ทำสวนยางพาราของเกษตรกรสวนสงเคราะห์ในแหล่งปลูก
ยางใหม่นั้นเอง นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในประเด็นย่อย
ดังนี้

2.1.1) เจ้าหน้าที่โครงการ หรือหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องกับโครงการปลูกยางในแหล่งใหม่ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง
ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการให้
รับรู้ถึงความสำคัญของโครงการการปลูกยางในแหล่งใหม่
ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการ
เพิ่มขึ้นของผลผลิตยางธรรมชาติของประเทศ จากการปลูก
ยางของโครงการ การปลูกยางพาราจะทำให้แรงงานภาค
เกษตรจะมีรายได้ดีและสม่ำเสมอทั้งปี รวมถึงการปลูกยาง
ในที่แห่งใหม่จะช่วยให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น มีปริมาณ
น้ำฝนเพิ่มขึ้นและมีการกระจายของฝนที่ดีขึ้น

2.1.2) เจ้าหน้าที่โครงการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
กับโครงการปลูกยางในแหล่งใหม่ควรมีการประชาสัมพันธ์
และสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วม
โครงการที่ไม่ได้ปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลักให้เกิดการรับรู้
ถึงกระบวนการดำเนินการของโครงการสงเคราะห์ปลูก
ยางพาราในแหล่งปลูกยางใหม่ให้มากและทั่วถึง
โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินการฝึกอบรม
เกษตรกรของ สกย. ที่ผ่านการคัดเลือก การให้คำแนะนำ
ติดตาม ดูแล กำกับกับการดำเนินงานแก่เกษตรกรแต่ละราย
ตลอดระยะเวลาโครงการ และให้เกิดความเข้าใจว่ากรม
วิชาการเกษตร และ สกย. ให้คำแนะนำในการปลูก
ยางพารา การดูแลบำรุงรักษา และการกรีดยางแก่
เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ รองเดช. (2551). **สิ่งจูงใจต่อการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรอำเภอเขียงของจังหวัดเขียงราย.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉลาด นันทโพธิ์เดช. (2546). **สภาพการผลิตและความต้องการบริการส่งเสริมการผลิตยางพาราของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในจังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตินันท์ คชนิล. (2551). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิษฐ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประครอง ส่งเสริม. (2541). **ความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตยางพาราในจังหวัดหนองคาย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะนุช กลางหมู่. (2551). **ความพึงพอใจและปัญหาของเกษตรกรต่อการปลูกยางพาราใน จังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มาศพล ศิริประภา. (2543). **ความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริม การผลิตยางพาราใน จังหวัดขอนแก่น** วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริม การเกษตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. (2554). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การประเมินผลโครงการปลูกยางพาราในที่แห่งใหม่** ของ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. ชลบุรี: วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรัชย์ กิตติพล. (2546). **บทบาทของสหกรณ์การเกษตรยางจังหวัดระยองในการแก้ไขปัญหายางพาราของเกษตรกร.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกวิทย์ ศรีรัมย์. (2553). **ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอกวิทย์ ศรีรัมย์. (2553). **ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถาบันวิจัยยาง. กรมวิชาการเกษตร. (2553).
การผลิต การใช้ และการส่งออกยาง
ของโลก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์

การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. (2551).
คำแนะนำปลูกยางพาราในพื้นที่
ปลูกยางใหม่. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง.
(2554). ปลูกยางพาราภูฎานะวิกฤต
โลกรื้อน (Diary). กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การ
ทำสวนยาง.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2550). การ
ประเมินผลโครงการปลูกยางพารา เพื่อ
ยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่
เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่
1 (พ.ศ. 2547-2549). กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.